

Ο ΡΑΣΣΕΛΑΣ.

(Συνέχεια. Ἴδε σελ. 150-159, 165-168.)

ΚΕΦΑΛ. Ζ'.--Ὁ Βασιλόπαις εὕρισκει σοφὸν ἄνδρα.

ΔΙΑ τὴν συμφορὰν ταύτην ὁ βασιλόπαις ὀλίγον ἐλυπήθη· ἐπειδὴ τὴν ἐλπίδα εὐτυχεστέρας ἐκθάσεως εἶχε περιθάψει, μόνον καθὼ μὴ βλέπων ἄλλο τι μέσον διεκφυγῆς. Ἐπέμενε δ' ἔτι εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ν' ἀφήσῃ τὴν εὐδαίμονα κοιλάδα διὰ τῆς πρώτης εὐκαιρίας.

Ἡ φαντασία του ἤδη ἐκόπασε· δὲν ἔβλεπε τίνι τρόπῳ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κόσμον· καίτοι δὲ προσπαθῶν τὰ μέγιστα νὰ ἐμπνέῃ θάρσος εἰς ἑαυτὸν, βαθμηδὸν ὁμως ἐκυριεύετο ὑπὸ δυσαρσεκείας, καὶ ἤρχιζε πάλιν νὰ μελαγχολῇ, ὅτε ὁ βροχερὸς καιρὸς, ὁ περιοδικὸς ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις, τὸν ἐμπόδιζε νὰ περιπλανᾶται εἰς τὰ δάση.

Ἡ βροχὴ ἐπιπτε βαγδασιότερα καὶ διήρκεσε μακρότερον παρά ποτε· τὰ νέφη ἐξεβράγγησαν ἐπὶ τῶν κέριξ ὀρέων, καὶ οἱ χεῖμαῖροι κατέρβρευσαν πανταχόθεν εἰς τὴν πεδιάδα, ἕως οὗ τὸ ὕδωρ δὲν ἐχώρει πλέον νὰ ἐξέρχηται διὰ τοῦ σπηλαίου. Ἡ λίμνη ὑπερέβη τὰς ὄχθας τῆς, καὶ ὅλον τὸ πεδινὸν μέρος τῆς κοιλάδος ἐπελάγισε. Τὸ λοφίδιον, ἐφ' οὗ ἦτον ὕψοδομημένον τὸ παλάτιον, καὶ ἄλλοι τινὲς ὕψηλοι τόποι, ἦσαν τὰ μόνα εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ὀρατά. Αἱ ἀγέλαι καὶ τὰ ποιμνία ἀφῆκαν τὴν νομὴν, καὶ τὰ κτήνη ἄγρια τε καὶ ἡμερα κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη.

Ἡ πλημμύρα αὕτη περιώρισεν εἰς οἰκιακὰς εὐθυμίας ἅπαντας τοὺς βασιλόπαιδας· τὴν δὲ προσοχὴν τοῦ Ῥασσέλα εἴλκυσεν ἰδιαιτέρως ποιήμα τι, ὑπὸ τοῦ Ἰμλάκου ἀναγνωσθὲν, περὶ τῶν τοῦ ἀνθρώπου διαφορῶν καταστάσεων. Ὄθεν, προσέταξε τὸν ποιητὴν νὰ συνοδεύσῃ αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ ν' ἀπαγγεῖλῃ ἐκ δευτέρου τοὺς στίχους· ἔπειτα δὲ, οἰκιακῶ τῷ τρόπῳ μετ' αὐτοῦ συνδιαλεχθεὶς, ὑπερεχάρη ὅτι εὕρηκεν ἄνδρα, ὅστις ἐγνώριζε τὸν κόσμον τόσον ἐντελῶς, καὶ ἡδύνατο τόσον ἐπιδειξίως νὰ εἰκονίζῃ τὰ τοῦ βίου. Ἡρώτα χιλίας ἐρωτήσεις περὶ πραγμάτων, πασιδήλων μὲν, ἀγνώστων δὲ εἰς αὐτὸν ὡς ἐκ τοῦ παιδιόθεν περιορισμοῦ του. Ὁ ποιητὴς ἤλεε τὴν ἀγνοίαν, καὶ ἠγάπα τὴν περιέργειάν του, καὶ ἔτερπεν αὐτὸν ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν μὲ εἶτι καινὸν καὶ διδακτικὸν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ βασιλόπαις ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ ὕπνου, καὶ ὑπερεπόθει τὴν πρωίαν πρὸς ἀνανέωσιν τῆς ἐκ τοῦ μανθάνειν ἡδονῆς.

Ἐνῶ μὲ τῶν ἡμερῶν συνεχάθηντο, ὁ βασιλόπαις ἐπρόσταξε τὸν Ἰμλάκον νὰ διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν του, καὶ νὰ εἴπῃ πόθεν ἠναγκάσθη, ἢ πόθεν παρεκινήθη, νὰ τελειώσῃ τὸν βίον του εἰς τὴν εὐδαίμονα

κοιλάδα. Ἐνῶ δ' ἔμελλεν ὁ ποιητὴς ν' ἀρχίσῃ τὴν διηγησιν, προσεκλήθη ὁ Ῥασσέλας εἰς μουσικὴν τινὰ συμφωνίαν, καὶ ὑπεχρεώθη νὰ κρατήσῃ τὴν περιέργειάν του μέχρι τῆς ἐσπέρας.

ΚΕΦΑΛ. Η'.--Ἡ ἱστορία τοῦ Ἰμλάκου.

Εἰς τὰς χώρας τῆς διακεκαυμένης ζώνης τὸ δειλινὸν τῆς ἡμέρας εἶναι ὁ μόνος καιρὸς τῆς τέρψεως καὶ τῆς συναναστροφῆς· ὅθεν ἦτο μεσονύκτιον, πρὶν ἢ μουσικὴ παύση, καὶ αἱ βασιλόπαιδες πλαγιάσωσιν. Ὁ Ῥασσέλας τότε ἐκάλεσε τὸν σύντροφόν του, καὶ ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ ν' ἀρχίσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του.

«Κύριε,» εἶπεν ὁ Ἰμλάκος, «ἡ ἱστορία μου θέλει εἶσθαι σύντομος· ὁ βίος, ὁ εἰς τὴν μάθησιν ἀφωσιωμένος, παρέρχεται σιωπηλῶς, καὶ ποικιλλεται πολυλὰ ὀλίγον. Τὸ λαλεῖν δημοσίᾳ, τὸ διανοεῖσθαι κατὰ μόνας, τὸ ἀναγινώσκειν καὶ ἀκούειν, τὸ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι εἰς ἐρωτήσεις, ταῦτα εἶναι τὸ ἔργον τοῦ λογίου. Περιφέρεται εἰς τὸν κόσμον ἄνευ πομπῆς ἢ φόβου, καὶ οὐδὲ γνωρίζεται οὐδ' ἐκτιμᾶται πλην ὑπὸ τῶν ὁμοίων του.

«Ἐγεννήθη εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Γοϊάμης, οὐ μακρὰν τῶν πηγῶν τοῦ Νεῖλου· ὁ πατήρ μου ἦτο πλούσιος ἔμπορος, ὅστις ἐπραγματεύετο μεταξὺ τῶν ἐνδοτέρων χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῶν λιμένων τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης. Ἦτο τίμιος, ὀλιγαρχῆς, καὶ ἐπιμελῆς, ἀλλὰ μικρόνους καὶ ποταπῶν αἰσθημάτων· ἐπεθύμει μόνον νὰ πλουτῇ, καὶ νὰ κρύπτῃ τὰ πλοῦτη του, ἐκ φόβου μὴ ἀρπάσωσιν αὐτὰ οἱ διοικηταὶ τῆς ἐπαρχίας.»

«Βέβαια,» εἶπεν ὁ βασιλόπαις, «ὁ πατήρ μου πρέπει ν' ἀμελῇ τὸ χρέος του, ἐὰν οἰοσθήποτε εἰς τὴν ἐπικράτειάν του τολμᾷ νὰ οἰκειοποιῆται ξένην ἰδιοκτησίαν. Δὲν γνωρίζει ὅτι οἱ βασιλεῖς εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὰς συγχωρουμένας ὡς καὶ τὰς πραττομένας ἀδικίας; Ἐὰν ἐγὼ ἤμην αὐτοκράτωρ, οὔτε ὁ ἐλάχιστος τῶν ὑπηκόων μου ἤθελε καταδυναστεύεσθαι ἀτιμωρητί. Τὸ αἷμά μου βράζει ἐνῶ ἀκούω ὅτι ἔμπορος δὲν ἐτόλμα νὰ χαρῇ τὰ τίμια κέρδη του, ἐκ φόβου μὴ χάσῃ αὐτὰ διὰ τὸ φιλάρπαγον τῆς ἐξουσίας. Ὀνόμασε τὸν διοικητὴν, ὅστις ἐλήστευε τὸν λαόν, διὰ νὰ φανερώσω τὰ ἐγκλήματά του εἰς τὸν αὐτοκράτορα.»

«Κύριε,» εἶπεν ὁ Ἰμλάκος, «ἡ θερμότης σου εἶναι τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀρετῆς, ἐμφυχουμένης ὑπὸ τῆς νεότητος· ὁ καιρὸς μέλλει νὰ ἔλθῃ, καθ' ὃν θέλεις ἀθώωσει τὸν πατέρα σου, καὶ ἀκούειν ἴσως μὲ ὀλιγωτέραν ἀνυπομονησίαν περὶ τοῦ διοικητοῦ. Ἡ καταδυναστεία οὔτε συνεχῶς ἐνεργεῖται, οὔτε παραβλέπεται εἰς τὴν Ἀβυσσινικὴν ἐπικράτειαν· ἀλλ' οὐδὲν εἶδος κυβερνήσεως ἀνεκαλύφθη εἰσέτι,

δι' οὗ ἡ σκληρότης δύναται ἐξ ὀλοκλήρου νὰ ἐμποδισθῆ. Ἡ πειθαρχία ὑποθέτει δύναμιν ἐξ ἐνὸς μέρους, καὶ ὑποταγὴν ἐξ ἄλλου· δύναμις δὲ, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων εὐρισκομένη, ὑπόκειται ἀφευκτως εἰς κατάχρησιν ἐνόστε. Ἡ ἀγρυπνία τοῦ ὑπερτάτου ἡγεμόνος δύναται πολλὰ νὰ πράξῃ, ἀλλὰ καὶ πολλὰ θέλουν μένειν ἄπρακτα. Δὲν δύναται ποτὲ νὰ γνωρίσῃ ὅλα τὰ πραττόμενα ἐγκλήματα, καὶ σπανίως δύναται νὰ παιδεύσῃ ὅλα ὅσα γνωρίζει.»

«Τοῦτο,» εἶπεν ὁ βασιλόπαις, «ἐγὼ δὲν ἐννοῶ· ἀλλὰ προτιμῶ νὰ σὲ ἀκούω παρὰ ν' ἀντιλέγω. Ἐξακολούθει τὴν διήγησιν.»

«Ὁ πατὴρ μου,» ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰμλακος, «ἐσκόπευε καταρχὰς νὰ μὴ λάβω ἄλλην ἀνατροφὴν παρὰ τοιαύτην, ὅποια ἠδύνατο νὰ μὲ προετοιμάσῃ εἰς τὸ ἐμπόριον· παρατηρήσας δ' ἐν ἐμοὶ ἰσχυρὸν μνημονικὸν καὶ μεγάλην ταχύνοιαν, πολλάκις ἐξεφράσθη τὴν ἐλπίδα του ὅτι ἐμελλον νὰ γένω ποτὲ ὁ πλουσιώτατος ἐν Ἀβυσσίῃ.»

«Διατί,» ἠρώτησεν ὁ βασιλόπαις, «ἐπεθύμει ὁ πατὴρ σου τὴν αὐξήσιν τῆς περιουσίας του, ἐνῶ ἦτον ἤδη μεγαλητέρα παρ' ὅσην ἐτόλμα νὰ φανερώσῃ ἢ νὰ χαρῆ; Δὲν θέλω τῶνόν τι ν' ἀμφιβάλλω περὶ τῆς φιλαληθείας σου, πλὴν λόγοι ἀσυμβίβαστοι δὲν δύνανται ν' ἀληθεύσιν ἀμφοτέροι.»

«Λόγοι ἀσυμβίβαστοι,» ἀπεκρίθη ὁ Ἰμλακος, «δὲν δύνανται ἀμφοτέροι νὰ ἦναι ὀρθοί· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, δύνανται ἀμφοτέροι ν' ἀληθεύωσι. Καὶ ὅμως ἡ διαγωγὴ τοῦ πατρός μου δὲν ἦτο πάντῃ ἀσυμβίβαστος· ἴσως ἠλπίζεν ἀσφαλεστέρους χρόνους. Προσέτι, ἐπιθυμία τις χρειάζεται νὰ διεγείρῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ μετριάξῃ τὴν μονοτονίαν τῆς ζωῆς· ὁ θεραπεύσας ἤδη τὰς πραγματικὰς χρείας του πρέπει νὰ παραδέχῃται τὰς φαντασιώδεις.»

«Τοῦτο,» εἶπεν ὁ βασιλόπαις, «δύναμαι ὁπωσοῦν νὰ ἐννοήσω. Μετανοῶ ὅτι σὲ διέκοψα.»

«Μὲ τὴν ἐλπίδα ταύτην,» ἐξηκολούθησεν ὁ Ἰμλακος, «μ' ἐπεμψεν ὁ πατὴρ μου εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλ' ἀφοῦ ἀπαξ ἐγεύθην τὸ τερπνὸν τῆς μαθήσεως, καὶ ἠσθάνθην τὸ ἡδὺ τοῦ γινώσκειν καὶ τὴν ἔπαισιν τοῦ ἐφευρίσκειν, ἤρχισα σιωπηλῶς νὰ περιφρονῶ τὰ πλούτη, καὶ ἀπεφάσισα νὰ ματαιώσω τοὺς σκοποὺς τοῦ πατρός μου, ὅστις μ' ἐφαίνετο οἰκτιρμῶ ἀξίος διὰ τὰς παχυλάς ἰδέας του. Ἐγεῖνα εἰκοσαετῆς προῖν ἢ τρυφερότης του μὲ ἐκθέσῃ εἰς τοὺς μόχθους τῆς ὁδοιπορίας· κατὰ δὲ τὸ διάστημα τοῦ χρόνου αὐτοῦ διδάσκαλοι ἀλλεπάλληλοι μ' ἐδίδαξαν ὅλα τὰ γράμματα τῆς πατρίδος μου. Καθ' ὧραν διδασκόμενος καινόν τι, ἔζων εἰς ἀδιάκοπον σειρὰν εὐχαριστήσεων· ἀλλ' ὅσον ἐχώρουν πρὸς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν, ἠλαττοῦτο ἡ εὐλάβεια μεθ' ἧς εἶχον συνεί-

θίσει νὰ ἐπιβλέπω εἰς τοὺς διδασκάλους μου· ἐπειδὴ, ἀφοῦ ἐτελείονον τὰ μαθήματά μου, δὲν εὕρισκον αὐτοὺς σοφωτέρους ἢ καλητέρους κοινῶν ἀνθρώπων.

«Ἐπὶ τέλους ὁ πατὴρ μου ἀπεφάσισε νὰ μὲ εἰσάξῃ εἰς τὸ ἐμπορικὸν στάδιον· ἀνοίξας δ' ἐν τῶν ὑπογείων ταμείων του, μ' ἐμέτρησε δέκα χιλιάδας φλωρία. Ταῦτα, εἶπεν, ἀγαπητέ μου υἱέ, εἶναι τὸ κεφάλαιον, μὲ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐμπορευῆσαι. Ἐγὼ ἤρχισα μὲ ὀλιγώτερον τοῦ πεμπτημορίου αὐτῶν, καὶ βλέπεις πόσον ἠὔξησεν αὐτὰ ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ φειδώ. Ὁ χρυσὸς οὗτος εἶναι ἰδικὸς σου, νὰ τὸν ἐλαττώσῃς, ἢ νὰ τὸν αὐξήσῃς. Ἄν διασκορπίσῃς αὐτὸν διὰ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς ἰδιοτροπίας σου, πρέπει νὰ περιμένῃς τὸν θάνατόν μου διὰ νὰ πλουτήσῃς· ἐὰν δὲ εἰς τέσσαρα ἔτη διπλώσῃς τὸ κεφάλαιόν σου, ἔκτοτε θέλω παύσει τοῦ νὰ σὲ θεωρῶ ὡς κατώτερόν μου, καὶ θέλομεν συζῆν ὡς φίλοι καὶ σύντροφοι· διότι ἴσον μὲ ἐμὲ θέλω νομίζει πάντοτε ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ἐξί σου ἔμπειρος εἰς τὴν τέχνην τοῦ πλουτεῖν.

«Ἐθέσαμεν ἐπὶ καμῆλων τὸ χρυσίον μας, κρύψαντες αὐτὸ εἰς δέματα εὐθηνῶν πραγματειῶν, καὶ ὠδοιπορήσαμεν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης. Ὅτε δ' ἔβριψα τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ὑδάτων, ἡ καρδία μου ἐσκίρτησεν ὡς ἡ δεσμίου ἐκπεφυγῶτος. Ἡσθάνθην ἀσβεστον περιέργειαν ἀναφθεῖσαν εἰς τὸ πνεῦμά μου, καὶ ἀπεφάσισα νὰ δράξω τὴν εὐκαιρίαν ταύτην ὥστε νὰ ἴδω τὰ ἦθη ξένων ἔθνῶν, καὶ νὰ μάθω ἐπιστήμας ἀγνώστους εἰς τὴν Ἀβυσσίαν.

«Ἐνθυμήθην ὅτι ὁ πατὴρ μου μὲ εἶχεν ὑποχρεώσει ν' αὐξήσω τὸ κεφάλαιόν μου, ὅχι διὰ ὑποσχέσεως τὴν ὅποιαν δὲν ἔπρεπε νὰ παραβῶ, ἀλλὰ διὰ ποινῆς, εἰς ἣν ἤμην ἐλεύθερος νὰ ὑποπέσω· ὅθεν ἀπεφάσισα νὰ εὐχαριστήσω τὴν δεσπόζουσαν ἐπιθυμίαν μου, καὶ πίνων εἰς τὴν πηγὴν τῆς μαθήσεως νὰ σβύσω τὴν δίψαν τῆς περιεργείας.

«Ἐπειδὴ δ' ἐγνωρίζετο ὅτι ἐμπορευόμενῃ χωριστὰ τοῦ πατρός μου, ἤμην ἐλεύθερος νὰ μεταβῶ εἰς οἰανδήποτε ἄλλην χώραν. Λόγους προτιμήσεως, οἵτινες νὰ κανονίσωσι τὸν πλοῦν μου, δὲν εἶχον. Μὲ ἤρκει, ὅτι, ὅπου καὶ ἂν ἐπλανώμην, ἤθελον ἰδεῖ νέον τινὰ τόπον. Ἐμβῆκα λοιπὸν εἰς πλοῖον διευθυνόμενον εἰς Σουράτ, ἀφήσας ἐπιστολὴν διὰ τὸν πατέρα μου, ἧτις ἐφανέρωνε τὸν σκοπὸν μου.

ΚΕΦΑΛ. Θ'.--Συνέχεια τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἰμλάκου.

«Ὅτε πρῶτον ἐμβῆκα ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ὑδάτων, καὶ ἀπώλεσα τὴν ξηρὰν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς μου, περιέβλεψα μετὰ τερπνοῦ τινος φόβου, καὶ στοχαζόμενος ὅτι ἐπλατύνετο ἡ ψυχὴ μου διὰ τῆς ἀπειριόριστου θεάς, ἐφантаζόμενῃ ὅτι ἤθελον ἀτενίζειν ἀκωρέτως πάντοτε εἰς τὴν ἔκτασιν τοῦ πελάγους

ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐβαρύνθη νὰ ἐπιβλέπω εἰς ἄγονον μονοτονίαν, ὅπου ἡδυνάμην μόνον νὰ θεωρῶ ὅσα καὶ πρότερον εἶχον ἰδεῖ. Κατέβην ἔπειτα εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐφοβούμην πρὸς καιρὸν μήπως ὄλαι αἱ μέλλουσαι ἡδοναί μου τελειώσωσιν, ὡς αὕτη, εἰς ἀηδίαν καὶ ἀποτυχίαν. Πλὴν βέβαια, εἶπον, ὁ ὠκεανὸς καὶ ἡ ξηρὰ μεγάλως διαφέρουσιν· ἡ μόνη ποικιλία τῶν ὑδάτων εἶναι ἡ ἡρεμία καὶ ἡ κίνησις, ἀλλ' ἡ στερεὰ ἔχει ὄρη καὶ κοιλάδας, ἐρήμους καὶ πόλεις· κατοικεῖται ὑπ' ἀνθρώπων διαφόρων ἐθίμων καὶ ἐναντίων δοξασιῶν· καὶ δύναμαι νὰ ἐλπίζω ὅτι θέλω εὐρεῖ ποικιλίαν ἐν τῷ βίῳ, ἂν καὶ ἤθελον ἀποτύχειν αὐτῆς ἐν τῇ φύσει.

« Μὲ τὸν διαλογισμὸν τοῦτον καθησύχασα τὸν νοῦν μου· διεσκέδαζον δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πλοῦ, ποτὲ μὲν μανθάνων παρὰ τοῦ πλοιάρχου τὴν ναυτικὴν, ἥτις οὐδέποτε μ' ἐχρησίμεισε· ποτὲ δὲ πλάττων σχέδια τῆς διαγωγῆς μου εἰς διαφόρους θέσεις, ἐξ ὧν εἰς οὐδεμίαν δὲν ἔτυχεν ἀκόμη νὰ εὐρεθῶ.

« Ἦμην σχεδὸν βεβαρημένος ὑπὸ τοῦ θαλασσινοῦ βίου, ὅτε ἀσφαλῶς ἀπέβημεν εἰς Σουράτ. Ἐξησφάλισα δὲ τὰ χρήματά μου, καὶ ἀγοράσας πραγματείας τινὰς πρὸς ἐπίδειξιν, ἠνώθην μετὰ συνοδοιπορίας, ἥτις μετέβαιναν εἰς τὸ ἐνδότερον. Οἱ σύντροφοί μου, συμπεράναντες, ἀγνωῶ πόνθεν, ὅτι ἡμῖν πλοῦσιος, καὶ ἐκ τῶν ἐρωτήσεων καὶ τῆς ἐκπλήξεώς μου νοήσαντες ὅτι ἡμῖν ἀμαθῆς, μ' ἐθεώρουν ὡς πρωτόπειρον, τὸν ὁποῖον εἶχον δικαίωμα ν' ἀπατῶσι, καὶ ὅστις ἔπρεπε νὰ μάθῃ, μὲ τὴν συνήθη δαπάνην, τὰς τέχνας τοῦ δολιεύεσθαι. Μ' ἐξέθετον εἰς τὴν κλοπὴν τῶν θεραπόντων καὶ τὴν καταδυναστείαν τῶν ἀξιωματικῶν, καὶ μ' ἐβλεπον ἀδικούμενον μὲ ψευδεῖς προφάσεις, χωρὶς τινος ὠφελείας εἰς ἑαυτοὺς, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔχαιρον εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἰδίας αὐτῶν γνώσεως.»

« Στάσου μίαν στιγμὴν, » εἶπεν ὁ βασιλόπαις· « ὑπάρχει τοιαύτη διαφθορά εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ βλάβη ἄλλον χωρὶς ὄφελος εἰς ἑαυτόν; Εὐκόλως ἐμπορῶ νὰ ἐννοήσω ὅτι ἅπαντες ἀγαπῶσι τὴν ὑπεροχὴν· ἀλλ' ἡ ἀγνοία σου ἦτον ἀπλῶς τυχερὰ, ἥτις, μὴτ' ἀπὸ κακίας μὴτ' ἀπ' ἀνοησίας σου προελθοῦσα, δὲν παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς εὐλογον αἰτίαν τοῦ σεμνύνεσθαι· ἐὰν δ' εἶχον γνώσεις, αἵτινες ἔλειπον εἰς σέ, ἡδύναντο νὰ δεῖξωσιν αὐτὰς τόσον δραστηρίως νοουθετοῦντες, ὅσον προδιδόντες σε.»

« Ἡ ὑπερηφάνια, » εἶπεν ὁ Ἰμλακος, « σπανίως εἶναι δυσάρεστος· ἡδύναται μὲ πλεονεκτήματα εὐτελέστατα· ὁ δὲ φθόνος τότε μόνον αἰσθάνεται τὴν ἰδίαν του εὐδαιμονίαν, ὅποταν δύναται ν' ἀντιπαραβληθῇ πρὸς τὴν ἀθλιότητα τῶν ἄλλων. Ἦσαν ἐχθροί μου, ἐπειδὴ ἐλυποῦντο νομίζοντές με πλοῦσιον, καὶ κατα-

δυνασται μου, ἐπειδὴ ἔχαιρον βλέποντές με ἀσθενῆ. »

« Προχώρει, » εἶπεν ὁ βασιλόπαις, « δὲν ἀμφιβάλω περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ὅσα μὲ διηγείσαι, ἀλλὰ φαντάζομαι ὅτι λαθάνεσαι ὡς πρὸς τὰς αἰτίας, ὅθεν νομίζεις ὅτι προήρχοντο.»

« Οὕτω συνδευμένος, » εἶπεν ὁ Ἰμλακος, « ἔφθασα εἰς τὴν Ἄγραν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἰνδοστάν, τὴν πόλιν ἐν ἣ συνήθως διατρίβει ὁ Μέγας Μογόλος. Πάραυτα ἐδόθην εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἐγχωρίου διαλέκτου, καὶ εἰς ὀλίγους μῆνας ἡδυνάμην νὰ συνδιαλέγωμαι μετὰ τῶν πεπαιδευμένων· ἐξ ὧν ἄλλους μὲν εὗρον δυσκόλους καὶ συνεσταλμένους, ἄλλους δ' εὐκόλους καὶ κοινωνικούς· οἱ μὲν ἀπεποιοῦντο νὰ διδάξωσιν εἰς ἄλλον ὅσα δυσκόλως εἶχον μάθειν αὐτοί· οἱ δὲ ἀπεδείκνουν ὅτι διὰ τῆς σπουδῆς των ἀπέβλεπον μόνον εἰς τὸ ν' ἀξιωθῶσι τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος.

« Τοῦ καθηγητοῦ τῶν νέων βασιλοπαίδων εἴλκυσα ἐπὶ τοσοῦτον τὴν εὐνοίαν, ὥστε μ' ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὡς σοφὸν ἄνδρα. Ὁ αὐτοκράτωρ μ' ἐπρότεινε πολλὰς ἐρωτήσεις περὶ τῆς πατρίδος καὶ τῶν ὁδοιποριῶν μου· καὶ μολονότι δὲν δύναμαι τώρα νὰ ἐνθυμηθῶ τίποτε ἐκ τῶν ὅσα εἶπεν ἀνώτερον τῆς δυνάμεως κοινῶ ἀνθρώπου, τότε ὅμως ἀπῆλθον ἐκπεπληγμένος εἰς τὴν σοφίαν του, καὶ ἐρωτευμένος ἀπὸ τὴν ἀγαθότητά του.

« Ἡ ὑπόληψίς μου ἦτον ἤδη τοσαύτη, ὥστε οἱ ἔμποροι, μεθ' ὧν εἶχον ὁδοιπορήσειν, ἦλθον πρὸς ἐμέ ζητοῦντες συστατικά πρὸς τὰς δεσποίνας τῆς αὐλῆς. Ἐθαύμασα τὴν πεποιθήσιν καὶ τόλμην των, καὶ ἐπέπληξα αὐτοὺς μετρίως πως δι' ὅσα εἶχον μὲ πράξει καθ' ὁδόν. Ἦκουσαν δὲ μὲ ψυχρὰν ἀδιαφορίαν τοὺς λόγους μου, καὶ δὲν ἔδειξαν σημεῖά τινα αἰσχύνῃς ἢ λύπης.

« Ἐζήτησαν ἔπειτα διὰ δώρων νὰ μὲ καταπειώσωσιν εἰς τὸ αἴτημά των· ἀλλ' ὅτι δὲν ἠθέλησα νὰ πράξω κατὰ χάριν, ἦτον ἀδύνατον νὰ θελήσω διὰ τὰ χρήματα, καὶ ἀπεποιήθη· ὅχι διότι εἶχον μὲ βλάβειν, ἀλλὰ διότι δὲν ἐπεθύμουν νὰ ἐνισχύσω αὐτοὺς νὰ βλάβωσι καὶ ἄλλους· ἐπειδὴ ἐγνωρίζον ὅτι ἤθελον μεταχειρισθῆ τὸ ὄνομά μου, ὥστε ν' ἀπατήσωσι τοὺς ἀγοραστὰς τῶν πραγματειῶν των.

« Διατρίψας εἰς τὴν Ἄγραν ἕως οὗ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο τι νὰ μάθω, ὠδοιπόρησα εἰς τὴν Περσίαν, ὅπου εἶδον πολλὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας μεγαλοπρεπειίας, καὶ παρετήρησα πολλὰς νέας βιωτικὰς ἀναπαύσεις. Οἱ Πέρσαι εἶναι ἔθνος κοινωνικώτατον, καὶ αἱ συνελύσεις των παρεῖχον εἰς ἐμέ καθημερινὰς εὐκαιρίας τοῦ παρατηρεῖν χαρακτῆρας καὶ ἦθη, καὶ τοῦ ἐξιχνιάζειν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καθ' ὅλας τὰς ποικιλίας τῆς.

“ Ἐκ τῆς Περσίας μετέβην εἰς τὴν Ἀραβίαν, ὅπου εἶδον ἔθνος ποιμενικὸν καὶ φιλοπόλεμον, οἵτινες ζῶσιν ἀνευ σταθερᾶς κατοικίας, μόνα πλούτη ἔχοντες τὰ ποιμνία καὶ τὰς ἀγέλας των, καὶ ἀνέκαθεν πολεμοῦντες κατὰ τῶν ἀνθρώπων, καίτοι μήτ’ ἐπιθυμοῦντες μήτε φθοιοῦντες τὰ κτήματά των.”

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ.

Ἡ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ἦτον ἀρετὴ κοινὴ καὶ εἰς τοὺς ἔθνη-
κούς. Τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων τὰ δημόσια ξενοδο-
χεῖα δὲν ἦσαν σχεδὸν δι’ ἄλλους εἰμὴ διὰ τοὺς πένθητας· οἱ πεπολιτισμένοι ἄνθρωποι εἰς ὅλας τὰς πόλεις, ὅπου ἐπραγματεύοντο, εἶχον φίλους, οἵτινες ὑπεδέχοντο αὐτοὺς ἀμοιβαίως εἰς τὰς οἰκίας των. Τὸ δικαίωμα τοῦτο διακω-
νίζετο εἰς τὰς οἰκογενεῖας· ἦτον ὁ πρῶτος δεσμὸς τῆς φι-
λίας εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, καὶ ἐξετά-
θη ἔπειτα εἰς ὅλον τὸ βασιλεῖον τῆς Ῥώμης. Ἐτήρουν
τοῦτο τὸ δικαίωμα ὡς μέρος τῆς θρησκείας των· ὁ Ζεὺς
ἐλέγετο ὅτι ἐπέιχε τὸν πρῶτον τόπον εἰς αὐτὴν τὴν φιλο-
ξενίαν· ὁ ξενοδόχος, καὶ ἡ τράπεζα, ἐν ἧ ἔτρωγον, ἐνομι-
ζοντο ἱερά.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ θαυμάσωμεν ἐὰν οἱ παλαιοὶ Χρι-
στιανοὶ μετήρχοντο τὴν φιλοξενίαν, αὐτοὶ, λέγω, οἵτινες ὅλοι
ἐλογίζοντο ἀναμεταξύ των ὡς φίλοι καὶ ὡς ἀδελφοί, καὶ
ἤξευρον ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρήγγειλεν αὐτὴν ὡς ἐν
ἀπὸ τὰ ἔργα τὰ πλέον εὐπρόσδεκτα. Ἄν μόνον ὁ ξένος
ἔδειχεν ὅτι ἦτον ἐκ τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, καὶ τῆς κοι-
νότητος τῆς Ἐκκλησίας, εὐθὺς ὑπεδέχοντο αὐτὸν μὲ ἀνοι-
κτὰς ἀγκάλας· ἐὰν τις ἤθελε βάλει κἂν εἰς τὸν νοῦν του
νὰ κλείσῃ πρὸς αὐτὸν τὴν οἰκίαν του, ἐφοβεῖτο μήπως ἐδίωξε
τὸν ἴδιον Ἰησοῦν Χριστόν. Ἦτον ὁμοῦ ἀναγκαῖον νὰ γνω-
ρισθῇ ὡς Χριστιανός. Διὰ τοῦτο ὅσοι Χριστιανοὶ ἐταξεί-
δευον ἐλάμβανον γράμματα ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπόν των, καὶ
ταῦτα εἶχον σημεῖά τινα, γνωστὰ εἰς μόνους τοὺς Χριστι-
ανούς. Ἐδειχον τὴν κατάστασιν τοῦ ταξειδεύοντος, ἂν
ἦτον Ὀρθόδοξος Χριστιανός, ἂν, ἀφοῦ ἔγεινεν Αἰρετικὸς, ἢ
ἀφωρισμένος, ἐμβῆκε πάλιν εἰς τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλη-
σίας· ἂν ἦτο Κατηχούμενος, ἢ Μετανοῶν· ἂν ἦτο Κλη-
ρικὸς, καὶ ποίου βαθμοῦ· ἐπειδὴ οἱ Κληρικοὶ δὲν ἐταξεί-
δευον ποτὲ χωρὶς τῆς ἀδείας τοῦ Ἐπισκόπου των. Ἦσαν
προσέτι καὶ γράμματα συστατικὰ διὰ νὰ διακρίνωσι τοὺς
πλέον ἀξιοτίμους, ὡς τοὺς Ὁμολογητὰς, ἢ τοὺς Διδασκά-
λους, ἢ ἐκείνους, οἵτινες εἶχον χρεῖαν ἰδιαιτέρας τινὸς βοη-
θείας.

Τὸ πρῶτον ἔργον τῆς φιλοξενίας ἦτο νὰ πλύνωσι τοὺς
πόδας τοῦ ξένου. Φαίνεται αὕτη ἡ συνήθεια εἰς πολλὰ
μέρη τῆς Γραφῆς, καὶ ὁ τρόπος, καθ’ ὃν ὑπεδέχοντο οἱ πα-
λαιοὶ, ἔκαμιν ἀναγκαῖαν αὐτὴν τὴν περιποίησιν. Ὅθεν
παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἡ νίψις τῶν ποδῶν ἐνίοτε
συνδέεται μετὰ τῆς φιλοξενίας. Ἄν ὁ ξένος ἦτον ἐντελῶς

ἐκ τῆς κοινότητος τῆς Ἐκκλησίας, προσήχετο μετὰ τοῦ
ξενοδόχου, καὶ ἐγίνοντο εἰς αὐτὸν ὄλαι αἱ τιμαὶ τῆς οἰκίας·
νὰ προσευχηθῇ, νὰ καθίσῃ εἰς τὸν πρῶτον τόπον τῆς τρα-
πέζης, νὰ διδάξῃ τὴν οἰκογενεῖαν. Ἐτιμῶντο οἱ Κληρικοὶ
ἀναλόγως μὲ τὸν βαθμὸν των· καὶ ἂν Ἐπίσκοπός τις ἐτα-
ξείδευεν, ἐπροσκαλεῖτο ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη νὰ ἐνεργήσῃ τὸ
ἐπάγγελμά του, καὶ νὰ διδάξῃ, διὰ νὰ δείξῃ τὴν ἐνότητα
τῆς Ἱερουσάλῃς, καὶ τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλ’ ἐὰν ὁ ταξειδεύων
ἦτον ἄπιστος, ἢ εἰς κατάστασιν τοιαύτην, ὥστε δὲν ἠδύ-
ναντο νὰ προσευχηθῶσιν, ἢ νὰ συμφάγωσι μετ’ αὐτοῦ, ἐλάμ-
βανεν ὑποδοχὴν μ’ ὅλον τοῦτο καὶ καλὴν περιποίησιν. Οὔ-
τως οἱ Χριστιανοὶ ἠκολούθουν μὲ μεγάλην ἀγάπην τὰς δια-
ταγὰς τοῦ ἡγεμόνου, ὅστις τοὺς ὑπεχρέωνε νὰ δέχωνται
τοὺς στρατιώτας, τοὺς ἀξιωματικούς, καὶ τοὺς ταξειδεύον-
τας δι’ ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλείου, ἢ νὰ τοὺς δίδωσι τὰς
ἀναγκαῖας τροφὰς. Ὁ Ἅγιος Παχώμιος, ὅστις ἐπεφορ-
τίσθη πολλὰ νέος νὰ δουλεύῃ εἰς τὰ στρατεύματα τῶν
Ῥωμαίων, ἐξέπλευσε μετὰ τῶν συντρόφων του, καὶ φθάσας
εἰς τινα πόλιν, ἐθαύμασεν ἰδὼν ὅτι τὸν ἐδέχθησαν οἱ κά-
τοικοι μὲ τόσῃν δεξίωσιν, καὶ τὸν περιποιήθησαν τόσον,
ὥστε ἠθέλε τις εἰπεῖν ὅτι ἦσαν παλαιοὶ φίλοι του. Ἡρώ-
τησε τίνες ἦσαν, καὶ ἔμαθεν ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι ἰδιαιτέρας
τινὸς θρησκείας, ὀνομαζόμενοι Χριστιανοί. Ἀπὸ αὐτὴν
δὲ τὴν στιγμήν ἤρχισε νὰ ἐξετάζῃ περὶ τῆς διδασκαλίας
αὐτῶν, καὶ αὕτη ἐστάθη ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιστροφῆς του.

[Ἐκ τοῦ Ἀββᾶ ΦΛΕΥΡΙΟΥ.]

ΠΕΡΙ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ.

ΠΡΕΠΕΙ νὰ προσευχόμεθα μετὰ ταπεινώσεως. Καὶ πῶς
ἄλλως δύναται νὰ παρασταθῇ ὁ μηδαμινὸς ἄνθρωπος πρὸς
τὴν Θεῖαν Μεγαλειότητα, εἰμὴ ταπεινὸς καὶ συνεσταλμέ-
νος διὰ τὴν συναίσθησιν τῆς ἑαυτοῦ ἀθλιότητος; Ὅλα
τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ τῆς φύσεως θεάματα μᾶς ἐξιστῶσιν,
ὅταν προσβάλλωσιν εἰς τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις, καὶ μᾶς
παριστάνουσι τὴν, ὡς πρὸς αὐτὰ, σμικρότητα καὶ ἀσθένει-
αν ἡμῶν. Ἀθεώρητον ὕψος ὀρέων, καὶ πέλαγος ἀχα-
νῆς, καὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου ἢ ἄβυσσος, καὶ τὰ τῶν ἀστρῶν
ἀναριθμητὰ στρατεύματα, καὶ μόνον τοῦ φωτοφόρου γί-
γαντος τῆς ἡμέρας τὸ ὑπερένδοξον μεγαλεῖον, καὶ μιᾶς
φωτὸς ἀκτίνος ἢ ἀνεῖκαστος ταχύτης, καὶ αὐτῆς ἡμῶν τῆς
διανοίας ἢ πάλιν ἀκατανόητος πτέρωσις, βυθίζουσι τὸν
ἄνθρωπον εἰς ἔκστασιν καὶ θάμβος διὰ τὴν τῆς ἑαυτοῦ
σμικρότητος καὶ ἀδυναμίας συναίσθησιν, ἥτις ταπεινώνει
τὴν ἔπαρσιν καὶ τὸ οἶδημα τῆς ματαίας αὐτοῦ ὑψηλοφρο-
σύνης. Μετὰ ποίας λοιπὸν ταπεινώσεως χρεωστῆ νὰ πα-
ριστάνηται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν ἄπειρον καὶ παντοδύνα-
μον Δημιουργὸν τοῦ παντός, ὅταν μέλλῃ νὰ προσφέρῃ τὰς
ἑαυτοῦ δεήσεις καὶ ἱκεσίας, καὶ τῆς εὐχαριστίας τοὺς ὕμνους;
Κυρίε μου, ἔλεγεν ὁ Ἀβραάμ, Σὺ εἶσαι Θεός, ἐγὼ δὲ τί,
Κυρίε; Σὺ μονάρχης τοῦ παντός, καὶ ἐγὼ ὀλίγη κόνις·
« Ἐγὼ δὲ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός. » Ὁ Θεέ μου, ἔκραζεν ὁ Δα-